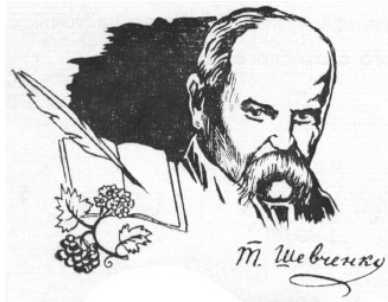


Валерій ВОЙТОВИЧ
Георгій СЕРБІН

НЕЗГАСНА ТАРАСОВА СВІЧА

Присвячується генію України
ТАРАСУ ГРИГОРОВИЧУ ШЕВЧЕНКУ



Видавець
Валерій ВОЙТОВИЧ
Рівне 2016

УДК 821.161.2

ББК 84 (4Укр) 6+85.143 (4Укр)

В 656

Войтович В. М.

В 65 Незгасна Тарасова свіча / В. М. Войтович, Г. П. Сербін. — Рівне :

Видавець В. Войтович, 2016. — 80 с. : іл.

ISBN 978-966-2016-15-4

У книзі «Незгасна Тарасова свіча» відомих рівненських митців, — самобутнього художника і письменника Валерія Войтовича і поета та прозаїка Георгія Сербіна вміщено їхні краєзнавчі нариси, поезію, живописні та графічні малюнки, присвячені здебільшого перебуванню Тараса Григоровича Шевченка у Волинському краї на території сучасної Рівненщини восени 1846 року, його знайомству і вивченню героїчного минулого козацтва і українського народу, які боролися за свою землю і волю.

Проте автори не обмежуються показом творчих шляхів Тараса на Волині, а подають читачеві і низку своїх творів, пов'язаних із творчістю Т. Г. Шевченка взагалі як визначного поета і художника України та світу, оспівують його велич.

ББК 84 (4Укр) 6+85.143 (4Укр)

Літературний редактор

*Анна Чеберяк, кандидат філологічних наук,
доцент Рівненського державного гуманітарного університету*

ISBN 978-966-2016-15-4

© Войтович В.М., макет,
художнє оформлення, 2016
© Сербін Г.П., 2016

Квітка у вінку пам'яті

Я давно знаю здібних рівненських митців, моїх земляків, — художника і письменника Валерія Войтовича та поета і прозаїка Георгія Сербіна, у творчій біографії яких — десятки різнобарвних літературно-художніх видань.

Широко відоме в Україні і за рубезем ім'я Валерія Войтовича. У його творчому кошику понад двох десятків монографій, словників, енциклопедій, альбомів живописних та графічних малюнків, досліджень з історії та культури України, її міфології.

Після знакового видання «Української міфології», яка здивувала і підкорила Європу, з-під пера і пензля Валерія Войтовича народжуються захоплюючі «міфологічні» книги: «Міфи та легенди давньої України», «Антологія українського міфу», «Генеалогія богів давньої України», «Коляда. Дитячі щедрівки. Колядки та засівалки», «Амазонка. Богиня-Діва-Воїн» та інші.

Георгій Сербін також видав понад два десятка історико-краєзнавчих книг про Рівненщину і місто Рівне, літературно-художніх — «На крутизні часу», «У кожному слові мій племін любові», «Картаті штани з Америки». Опублікував серію книг «Творчих портретів», зокрема останню у 2012 році про Валерія Войтовича «Художник земних і космічних висот». Користуються популярністю поезії, особливо пісні, створені на його слова. Більшість з них представлені у поетичних збірниках «Іду на побачення» та «Бринять Горині хвилі».

Отже, за створення книги взялися не лише здібні, а й досвідчені митці. Основна їх мета — у своїх творах розповісти про перебування Тараса Григоровича Шевченка у легендарному Волинському краї восени 1846 року на території сучасної Рівненщини, його ознайомлення і вивчення героїчного минулого козацтва та українського народу у борні за свою землю і волю. Саме під впливом цієї героїки він пише свої відомі твори «Варнак», «Ой чого ти почорніло, зеленее поле», «Кавказ», «Прогулка с удовольствием и не без морали» та інші.

До творів, які зображують перебування Шевченка на Волині, належать такі вірші Георгія Сербіна як: «Він стоїть, мов живий», «Тарас малює Острозький замок», «Мокій Великий і «Кобзар», «Про подвиг козаків повідав...», а також малюнки, портрети, картини Валерія Войтовича: «Марія-Україна», «Іван Богун», «Небо України», «Реквієм», «Скорбота», «Остап Вересай» та інші.

Тарас побачив і полюбив зелену, синьооку Волинь, її озера і ріки, густі ліси і квітучі поля, її мудрих і мужніх людей. Про цей край він згадує у повістях «Варнак», «Прогулка с удовольствием и не без морали», поемі «Варнак». Автори з цією метою вмістили чимало своїх творів, зокрема поезій «Уклін від сина», «Над Горинню», «Чарує мене», «Лелеки» та графічних малюнків, присвячені кобзарству.

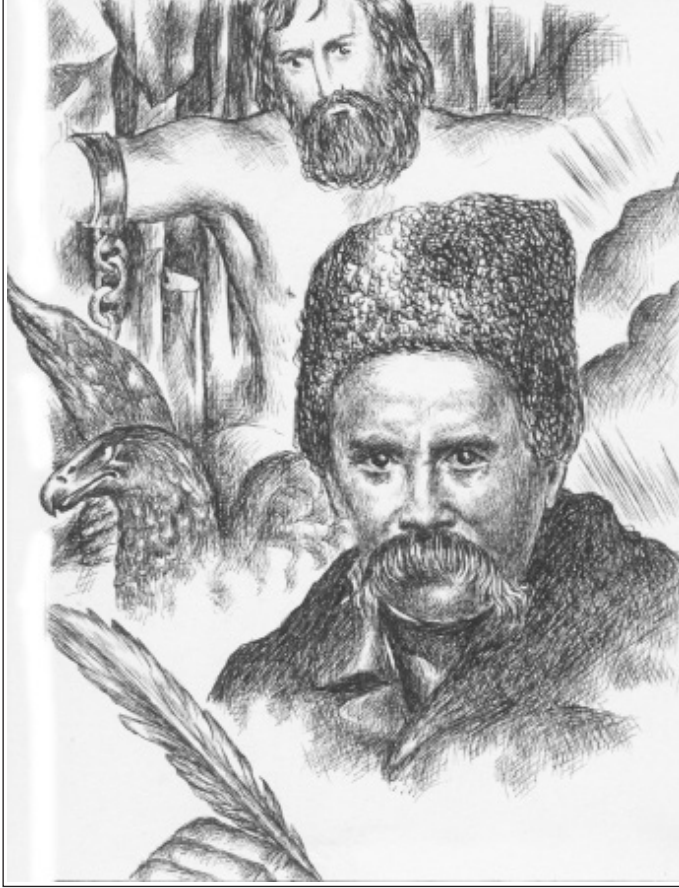
Варто визначити, що автори не обмежуються показом творчих шляхів Тараса по Волині, а включили у збірку низку своїх творів, пов'язаних із творчістю Т. Г. Шевченка, як визначного поета і художника України та світу, оспівують його велич. Це, зокрема, поезії «Два портрета», «У житті і серці», «Ви дали мені силу», «Шуміли сосни...», «Вічне джерело»; графічні малюнки і портрети Тараса Шевченка: «Молодий Тарас», «Пекло», «Заборонено писати і малювати» та інші. Вони доповнюють відомі риси образу Кобзаря.

Варто відзначити, що автори книги зробили добру і цікаву справу — своїми засобами поезії і живопису показали і оспівали життєвий і творчий шлях Тараса на Волині восени 1846 року та разом з тим розширили адресу творів, присвячених поетові у збірнику. Все це потребує і гарних відгуків і схвалення. Адже скажемо, що для Шевченкіани значимі кожний зонайменший факт чи подія із гігантської діяльності Великого митця, що як квітка влітається у Всеукраїнський вінок пам'яті і вшанування Тараса Григоровича Шевченка.

Ініціативу Валерія Войтовича і Георгія Сербіна, — створення збірника своїх художніх творів, які показують і оспівують Волинську осінь у діяльності Кобзаря і тим самим доповнюють життєвий і творчий образ Тараса Григоровича Шевченка, — слід обов'язково підтримати і рекомендувати до видання.

Микола Кундель,
заслужений художник України,
голова Ради Національної асоціації «Інтелект нації»

Розділ I



Георгій Сербін
ЗГАДАВ СВОЮ ВОЛИНЬ СВЯТУЮ...
(нарис, поезії)

ВОЛИНСЬКИМИ ШЛЯХАМИ

Щовесни, вже багато років підряд, ми відзначаємо Шевченківське свято «У сім'ї вольній, новій». У березні 2014 року ми святкуємо 200-річчя від дня народження Великого Кобзаря. Ця оповідь — прочитане, вислухане, побачене про перебування Т. Г. Шевченка на Рівненщині, про місця, події і людей, пов'язаних з цим.

Древній Острог... На пагорбі, над містом височить цей старовинний палац — фортеця князів Острозьких. Велетні-башти очима-бійницями, прикриті віями-мохом, по-старечому дивляться на світ. І чого лише не бачили вони на своєму віку?! І коли б вони могли розтулити уста, то повідали б людям не лише про героїчні битви з поневолювачами, а й про того, хто милувався їх могутністю й величчю і разом з тим стискував від гніву кулаки, коли бачив біля цих палаців знедолений люд...

Про це нам нагадує картина рівненського художника В. Окулича «Тарас Шевченко в Острозі». Вона хвилює своєю образністю і барвами... Видніються суворі башти як символ гніту і деспотизму. Попід горою, на шляху грає кобзар... Ось їхали селяни, везли своє убоге збіжжя, та й зупинилися послухати співця. Серед них виділяється образ молодого кріпака. Він стиснув руками палицю, гнівно блищать очі... Обійнявши доньку, зажурилася жінка. А посеред шляху, недалеко від кобзаря, стоїть тридцятидворічний Тарас Шевченко. Він вбирає серцем звуки тривожних струн, спів душі народної. Його полум'яний погляд звернений вдалину. За ним — голубий простір, перед ним далекий, невідомий шлях...

Він ходив цими збитими, курними шляхами, облитими слізьми і потом народу. Хоч народився великий співець у Моринцях, та всю Україну сходив вздовж і впоперек. Побував він і у нас, на Рівненщині, в нашому мальовничому Волинському Поліссі, зустрічався з простими людьми, тут дзвеніло його закличне, палке слово, звідси він виніс задуми багатьох своїх творів.

У 1845 році Тарас Шевченко був удостоєний звання вільного художника і протягом 1845—1846 років мандрував по Україні. Він тоді

працював художником у Київській Археографічній комісії («Тимчасова комісія по розгляду древніх актів»), яка займалася вивченням і збиранням старовинних актів, грамот, рукописів, літописів, легенд, історичних переказів, стародруків, досліджувала історико-архітектурні та археологічні пам'ятки.

Шляхами нашого краю Тарас Шевченко мандрував восени 1846 року. У повісті «Варнак» він пише: «З Кременця пішов я через село Вербя в Дубно, а з Дубна на Острог, Корець і на Новоград-Волинський, на береги моєї рідної, моєї прекрасної Случі».

До Острога поет прибув у жовтні, коли дерева скидали своє золотисте вбрання, — і був вражений величию середньовічного палацу-фортеці, золоточолим собором, велетами-баштами... Цікавився історією Острога, міста, яке у свій час було визначним культурним, освітнім і духовним центром України, змальовував стародавні споруди.

Острожани свято бережуть пам'ять про Великого Кобзаря, гордяться тим, що він побував у їхньому древньому місті, щороку, 20 жовтня, вони відзначають день Тараса Григоровича Шевченка — великого українського демократа, поета, художника і мислителя. Напередодні 150-річчя від дня народження поета острожани послали до Канева своїх земляків, представників трьох поколінь: шістдесятилітнього Григорія Назаровича Тарасюка, молодого столяра Леоніда Сутулу і школярку Олю Чумак. Із наддніпрових круч вони привезли додому частку всенародної святині — пригорщу землі з Тарасової могили.

На узвишші, біля замку князів Острозьких, де колись знаходилися славнозвісні Академія і друкарня, встановили погруддя Кобзаря. Біля нього і замурували цю частку канівської святині. На гранітній плиті викарбувані слова: «Тут знаходиться земля з могили великого сина українського народу Тараса Григоровича Шевченка. Привезена і закладена 20 жовтня 1963 року». Біля пам'ятника острожани посадили саджанець тополі, привезений з берегів могутнього Славутича-Дніпра. І зроста, забуяла красуня тополя, яку любив і оспівав у своїх творах поет.

В центрі Острога стоїть могутня споруда, оперезана зрізними отворами гарматних бійниць. Це надворітна башта Луцька, або башта-брама. Відреставрована, вона тепер стала окрасою міста. В ній розташований Музей книги та друкарства. В його експозиції є низ-

ка рідкісних видань творів Тараса Шевченка, книг, пов'язаних з його творчістю, зокрема «Кобзарі», видані в Санкт-Петербурзі (1884 р.), у Празі (1876 р.), в Уфі (1942 р.), Ставрополі (1980 р.), ювілейні видання — тритомник та «Лірика» (до 150-річчя від дня народження поета), «Кобзар» з автографом народного художника О.Данченка, його ілюстрації до творів поета, колекція екслібрисів. У краєзнавчому музеї, розміщеному в замку князів Острозьких, створена окрема експозиція, яка розповідає про життя і творчість Великого Кобзаря, про його перебування на Рівненщині, зокрема в Острозі. Ця подія відзначена меморіальною дошкою, що прикріплена до замкової стіни.

Біля села Гульчі Острозького повіту (нині с. Гільча Здолбунівського району) поет зупинився поблизу Святомиколаївського горба, щоб напитися води із джерела, яке в народі вважається чудодійним. Нині тут над джерелом відновлено капличку на честь св. Миколи.

Відомий рівненський краєзнавець Григорій Дем'янчук, досліджуючи перекази, легенди про місцеві джерела, зафіксував текст, як

«...їдучи в Дубно, дивився Шевченко на шлях, посипаний жовтим листям, на осоки, що солдатським строем стояли обабіч, на лірників з поводириями. За селом Підлужжя візник зупинив коней — пристали в дорозі. Тарас Григорович зійшов з тарантаса, угледів неподалік гіллясту вербу.

— Чиясь добра рука посадила тут вербу, — сказав ніби сам до себе.

А візник додав:

— Там біля неї криниця є.

Поет підійшов до криниці, довгенько вдивлявся у дно, потім підкликав візника:

— Гляньте, он там збоку, воно, джерельце. Живе!

Нагнувся, долонею відгорнув листя, набрав у пригоршню води, випив...».

Полонили Тараса Шевченка і мальовничі береги нашої Ікви, що протікає біля міста Дубно. Про красуню Ікву поет кілька разів згадає у своїх творах, зокрема у поемі «Варнак». Перебуваючи на засланні в Кос-Аралі, якимось йдучи понад Елеком, він зустрівся з старим каторжанином, варнаком — учасником народного повстання на Волині. Дід був родом з-над Ікви, звідти, де побував Шевченко, мандруючи



В. Войтович. Острог. 1990

по Волині перед засланням. Настільки зворушливою і хвилюючою була ця зустріч, настільки вона розворушила споріднені душі борців-вільнодумців, що поет пише поему «Варнак», у якій з'явилися такі палкі рядки:

«...Старий
Згадав свою Волинь святую
І волю-долю молодую...
Над Іквою було село.
У тім селі на безталання
Та на погибель виріс я.
Лихая доленька моя!...»

Герой поеми помстився панам за тяжку кривду і був засланий на каторгу, далеко від рідної Волині, річки Ікви, своєї домівки...

Саме Дубно було відоме Тарасу Шевченку з повісті М. В. Гоголя «Тарас Бульба». Тут, під Дубно, відбувалися жорстокі бої козаків з військами польської шляхти. В місцевому краєзнавчому музеї зберігаються пам'ятки про Великого Кобзаря. Встановлено меморіальну дошку: «В жовтні 1846 року в м. Дубно перебував великий син українського народу, поет, революціонер-демократ Т.Г. Шевченко». Тут поет оглянув місця, пов'язані з повістю М.В. Гоголя, замок князів Острозьких, міську браму, Ільїнську церкву, монастир кармеліток, зробив замальовки.

Побував він і в селі Верба. Нині тут діє народний музей Т.Г. Шевченка. В ньому зібрано численні експонати: вишивані портрети Кобзаря, малюнки на сюжети творів поета, альбоми з фотографіями і репродукціями картин, присвячених його діяльності. Демонструється літературна карта, яка розповідає про подорож Т.Г.Шевченка по Рівненщині, про твори, в яких він згадує наш край. Музей часто відвідують гості з інших областей України, з Білорусі та Литви. Побувала в ньому і онука Великого Кобзаря по брату Микиті Л. П. Шевченко і залишила запис у книзі відгуків.

Село цікаве тим, що тут у свій час — бували видатні українські письменники Г.Сковорода, І. Франко, М. Коцюбинський. Народився відомий український ботанік Й. Пачоський. У 1895 році на хорах старої церкви була виявлена цінна рукописна книга — копія знаменитого «Апостола» друкаря Ф. Скорини. Рукопис здійснено у 1593—1594 ро-

ках. Він прикрашений орнаментом у стилі українських народних вишивок, зберігається у Харківській науковій бібліотеці.

Коли Шевченко відвідав Вербу, вона була поштовою станцією тракту. Розташована на річці Ікві. Поет, певно, оглянув село, мав розмову із селянами про жорстокого пана, чув перекази про народного месника-варнака. Різні деталі і в поемі «Варнак», і в однойменній повісті найбільше нагадують Вербу.

По дорозі з Верби на Дубно розкинулося село Підлужжя. На лузі за селом, біля асфальтованого шосе, тече з кринички струмочок. Тут часто зупиняються перехожі та проїжджаючі попити чистої свіжої води. Кажуть, що це джерело цілюще. А ще називають його Тарасовою криничкою.

Може, це й легенда. Та з покоління в покоління передається розповідь про те, що тут зупинився, присів біля цієї кринички Тарас Григорович Шевченко. Напився джерельної води — і пропала втома. Надав йому той цілющий струмок великої сили.

Свято шанують жителі села пам'ять про Великого Кобзаря. Його іменем названо колективне сільськогосподарське підприємство. Дбайливі руки упорядкували Тарасову криничку, обсадили тополями. На цьому місці споруджено монумент, — скульптор Борис Ричков, — який відтворює картини з безсмертних творів поета.

У буянні квітів стоїть пам'ятник: Кобзар схилив голову, склав руки, замислився... Можливо, думає про враження від подорожі по Волині, про почуте і бачене, про страждання свого знедоленого, поневоленого люду. Пам'ятник доповнює стела, на якій зображено сліпого лірника з поводирем, нещасну Катерину, жницю на панському полі, сумну матір з дитям на руках, народних месників-гайдамаків...

Біля пам'ятника, біля Тарасової криниці завжди квіти. Вона живе, дає людям воду, дає людям силу!..

Цю подію кілька років тому образно відтворив наш земляк, художник Микола Тимчак у своїй картині «Шевченко біля джерела в селі Підлужжя на Дубнівщині».

Багато легенд, переказів про перебування поета в нашому краї збереглося і до сьогодні. У шістдесятих роках в селі Пириятин Дубнівського району записано такий переказ.

«...Давно це було. Одного разу біля пириятинського ставу по дорозі з Почаєва та Крем'янця зупинився візок. З нього ступив на землю вже

літній чоловік з обвислими вусами. Зняв свої пожитки. Тихою ходою підійшов до ставу, сполоснув руки і високе чоло. Оглянувся довкола і, помітивши розлогу вербу, сів під нею перепочити.

Перекусив цей чоловік, а потім вийняв з плескатої дерев'яної скриньки аркуш паперу і почав щось малювати вуглиною, раз у раз поглядаючи на залишки валів старої фортеці.

Поблизу сільський хлопець пас вівці. Побачив його подорожній і запитав:

— Як звати тебе і чиї вівці пасеш? Звісно, панські, — відповів той.

— І коли ми вже будемо свої пасти... — журно похитав головою вусатий чоловік.

А потім, показуючи поглядом на земляні вали, промовив:

Отут кляті бусурмани Богдана тримали (Мова йде про битву під Берестечком, коли кримські татари захопили Богдана Хмельницького в полон. — Г. С.).

Закінчив малювати, зібрав свої речі, сів на візок і поїхав десь туди, до Радзивілова.

На третій день, коли порожній візок повертався тим же шляхом, пастух запитав візника:

— А що то за чоловік був з вами?

— Маляр Шевченко.

Підріс пастух і згодом багато почув про Тараса Шевченка. Все шкодував:

— Ех, знав би, що то він, в ноги б йому поклонився.

До самої смерті розказував він людям про свою зустріч біля ставу з Тарасом Григоровичем Шевченком».

Цей переказ опублікований в пресі. А ось цю легендарну оповідь про невмирущу силу Тарасового поетичного слова мені довелося почути самому в селі Малин Млинівського району від літньої селянки Катерини Іванівни Гецько, яка багато бачила на своєму віку, багато пісень Тарасових переспівала. Ось її розповідь. «...Вирувало полум'я. Вогненні язики здіймалися в небо вище церковних бань. А за міцними мурами, за старовинними стінами чулися передсмертні зойки, відчайдушний плач дітей, стогін матерів і прокляття звірам у фашистських мундирах. Той, хто відважувався перелізти через мур, падав під градом куль... Гітлерівські кати зігнали в церкву та школу малих і старих, понад вісімсот чоловік, і живцем спалювали їх. А навколо тріщали, руйнувалися будинки, ховаючи під собою тих, хто звів їх стіни, хто дав їм життя...



В. Войтович. Козацькі Могили. 1990

Мокію Великому вдалося вискочити з хати. Ховаючись за тином, поповз у жита. Там побачив кількох односельчан.

— Тікаймо до лісу, — сказав один з них. І раптом пролунали слова Мокія:

— Друзі, я забув в хаті «Кобзаря»... Він згорить.

— Навіщо тобі та книжка? Рятуватися треба. Загинемо!

— Вона мені найдорожча в світі, — відповів палко і поповз назад. Фашистів не було видно. Він кинувся у хату, схопив «Кобзаря», що лежав на звичному місці, і вибіг. Ступив кілька кроків до поля. І враз ніби лезом перерізало груди. Закрутилося в очах голубе липнєве небо, золотисті жита, палаюча хата... Він впав горілиць, притискуючи до серця Тарасову книгу, він з нею жив і з нею помирав...»

Кажуть у Малині, що на тому місці, де загинув Мокій Великий, завжди цвітуть маки — вогняні квіти. Вони нагадують про правдолюба, звичайного трударя, який навчився читати по «Кобзареві», проніс його через польський гніт, криваву війну і з ним загинув.

Понад п'ятдесят років минуло відтоді, як гітлерівські недолюдки спалили живцем, закатували, розстріляли більше 800 жителів села Малин.

Давно розвіяв вітер попіл на згарищах, буяють на них сади і квіти, височать нові будинки... Та живуть в пам'яті народній імена загиблих, живе легендарне оповідання про Мокія Великого.

Сталеве й полум'яне, чарівне і ніжне слово Тарасове нині вільно ходить хатами Малина, летється піснею в клубі, дзвенить на уроках в школі...

Життя Т. Г. Шевченка було тісно пов'язане з Кирило-Мефодіївським товариством, до якого він вступив навесні 1846 року, з його засновником, відомим істориком і письменником Миколою Костомаровим, членами товариства — теж істориком і письменником Пантелеймоном Кулішем, збирачем фольклору Петром Чуйкевичем. Всі вони майже одночасно (1843—1846 рр.) викладали у Рівненській гімназії. Цей збіг, як гадають наші науковці, не випадковий, бо вони були друзями Шевченка. І чи не тому, почувши їх розповіді про наш героїчний край, він приїздить восени 1846 року на Волинь. В обласному державному архіві зберігаються маловідомі документи про перебування на Рівненщині однодумців Великого Кобзаря, про події, пов'язані із відзначенням 100-річчя від дня народження поета.

Та продовжимо нашу розповідь про подорож поета. Перебуваючи в Дубнівському повіті, Тарас Шевченко відвідав села Острів та Пляшева. Між цими селами, перед містечком Берестечко у червні 1651 року відбулася велика битва військ Богдана Хмельницького та польського короля Яна Казимира, відома в історії визвольної війни українського народу як битва під Берестечком.

Козацькі загони билися у нерівнім бою проти 150-тисячного польсько-шляхетського війська. Яскравою сторінкою в історію увійшов подвиг трьохсот козаків на острові Журавлиха біля села Пляшева. 300 звитяжців, прийнявши на себе весь удар, затримали шляхту і дали змогу врятувати козацьке військо від розгрому. Сміливці всі полягли смертю героїв.

На колишнім полі бою побував і Тарас Григорович Шевченко. Перебуваючи на засланні в Кос-Аралі, він написав ліричний вірш, присвятивши його цій історичній події. Поет з глибоким співчуттям оспіває трагедію і мужність свого народу:

— Ой чого ти почорніло,
Зелене поле?
— Почорніло я од крові
За вольную волю.
Круг містечка Берестечка
На чотири милі
Мене славні запорожці
Своїм трупом вкрили.
Та ще мене гайворони
Укрили з півночі...
Клюють очі козацькіі,
А трупу не хочуть.
Почорніло я, зелене,
Та за вашу волю...

Відвідав Т. Г. Шевченко і місто Корець, зробив кілька малюнків, зокрема старовинного замку, цікавився життям і побутом робочого люду, тяжкою долею кріпаків. Пізніше у повісті «Мандрівка з приємністю та й не без моралі» він писав: «На полях Волини и Подолии вы часто любуетесь живописными развалинами древних массивных

замков и палат, некогда великолепных, как, например, в Острого или Корце. В Корце даже церковь, хранилище бальзамированных трупов фамилии графов Корецких, сама собою в развалину превратилась. Что же говорят? О чем свидетельствуют эти угрюмые свидетели прошлого? О деспотизме и рабстве! О хлопах и магнатах!».

Під час подорожі по нашому краю Тарас Шевченко зробив чимало малюнків, зібрав багатий історичний та фольклорний матеріал. Під впливом подорожі по Поділля і Волині, знайомства з героїчним минулим свого народу, його тяжким тогочасним становищем, коли українці перебували під національним і соціальним гнітом, Т.Г. Шевченко написав одні із найсильніших своїх творів «Послання до земляків», «Кавказ» та інші. Як гімн людині-борцю, борцю за волю свого народу звучать його пристрасні рядки:

Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля.
І неситий не виоре
На дні моря поле.
Не скує душі живої
І слова живого.

Два століття минуло з того часу, коли забилося серце великого народного співця, гордості і слави України. Воно б'ється і понині в народі. Чудово сказав про це Іван Франко: «Він був сином мужика і став володарем в царстві духа... Найкращий і найцінніший скарб доля дала йому лише по смерті — невмирущу славу і все розквітаючу радість, яку в мільйонів людських сердець все наново збуджуватимуть його твори». Прикладом того є і наш край.

Де б ви не побували нині на Волинському Поліссі, з ким би не розмовляли, скрізь почувете тепле слово про великого сина України. В кожній хаті, в кожній сім'ї читають «Кобзар», любовно прикрашають вишиваними рушниками портрет Т.Г. Шевченка.

Люди нашого краю свято шанують пам'ять про великого сина України. Від серця до серця йде його слово — живе, пристрасне, полум'яне. Тарас Шевченко завжди був з нами на тернистих шляхах боротьби за волю. Його слово служило іскристою зброєю, надійним другом. Воно і сьогодні з нами — в сім'ї великій, вольній, новій.



В. Войтович. Дермань. 1990

Він стоїть, мов живий

*У Рівному пам'ятник Т.Г. Шевченку встановлено на Майдані
Незалежності, а також відкрито меморіальну дошку
на вулиці Тараса Шевченка на будинку № 45.*

Кажуть, — як мандрував він Волиню, —
молився тут Богу
І рівняни звели на майдані Шевченка в граніті...
Він стоїть, мов живий... Кличе нас у щасливу дорогу.
Ми йдемо з ним, вогнем Прометея-поета зігріті.

До Тараса ідуть, як до мудрого батька, рівняни.
Йому радість і горе несуть у душі із собою.
І схилиють чоло перед ним юні та ветерани.
Йому клятву на вірність дають молодий змолодою.

Він немов промовля невмирущі слова Заповіту, —
Щоб ми волю здобули відважно і міцно тримали...
Щоб державу свою будували найкращою в світі, —
Для цієї мети і братерство, і сили єднали.

На Шевченківське свято до нас з різних міст приїздили,
Нова вільна сім'я ювіляра як сина вітала...
На майдані слова буревійні поета гриміли,
А весняна земля йому здравицю хором співала.

Рівне, місто моє! Древнє ти, як Волинь синьоока.
Але юне і гарне, як вічно зелене Полісся, —
Бо хранить на майдані Тарас твоє щастя і спокій.
І над містом дзвенить оберіг — чарівна його пісня!

Тарас малює Острозький замок

У жовтні 1846 року Тарас Шевченко як художник Київської Археографічної Комісії (вивчення і збирання історичних пам'яток), подорожуючи по Волині, відвідав Острог та ще кілька міст і селищ Рівненщини. З нагоди перебування Т.Г. Шевченка в Острозі, кожного року 20 жовтня у місті відзначається День Великого Кобзаря біля його пам'ятника в центрі Острога та біля меморіальної дошки, встановленій на колишньому Острозькому замку, нині історичному музеї.

Йшов по селах Тарас, по містах, вздовж річок мандрував.
Дивувався красою Волині, дарованій Богом.
Та лиш горе людське і біду на землі зустрівач,
Зустрічав бідарів, що чвалали, мов пси, по дорогах.

Ось і древній Острог. Дві ріки біля нього злились.
Тиха Вілія, буйна Горинь березуть ратну славу...
На горі чудотворний палац і собор підвелись.
І муровані вежі на варті стоять величаво.

Він на гору зійшов. Осінь листям її застеля.
Княжий замок малює Тарас. Жовте листя кружляє...
І крізь нього він бачить як в розкошах панство гуля,
Як безправний холоп на магнатських задвірках страждає...

Він маєтки і замки у різних краях малював.
І чимало могутніх споруд, як Острозька фортеця, —
Та за долю злидених холопів завжди вболівав,
Відчував як турботно до них його серденько б'ється.

Вічне джерело

*435 років тому, 18 червня 1578 в друкарні
Острозької академії на Рівненщині було
вперше видано «Буквар» Іваном Федоровим.*

Найперший Буквар в Україні
Нам видав Острозький друкар.
Вивчали віками і нині
Вивчають цей мудрий Буквар.

Буквар починається з літер,
Є дна їх в слова і рядки.
Навчає малесеньких діток
Читати й писати думки.

Черпаєм з книжок рідну мову.
Читаєм вірші Кобзаря...
Дзвенить наша пісня і слово
Із вічних джерел Букваря.





В. Войтович. «Скіфська могила». 1992

Мокій Великий і «Кобзар»

Це сталося 13 липня 1943 року під час гітлерівської окупації України. Ця кривава подія увійшла в історію під назвою «Малинська трагедія». Фашисти живцем спалили в церкві і школі понад 800 мешканців, в тому числі майже 200 дітей.

В селі Малин Млинівського району Рівненської області спалили і знищили понад 250 будинків селян.

Під час цієї трагедії загинув від кулі і селянин Мокій Великий, який намагався врятувати від знищення гітлерівцями книгу «Кобзар» Тараса Шевченка.

Він виніс її зі своєї хати, добіг до жатного поля, але там і поліг убитий, накривши собою книгу.

Таким героєм він і залишився у пам'яті односельців, їх дітей у багатьох поколіннях.

Ніч відходить. Світає. У більшості хат піднялися, —
Рано кличе селян копітка господарська робота...
Раптом топіт чобіт, гуркіт зброї зі шляху донісся, —
До села наближалась добірна есесівська рота.

Людей гнали до церкви із кожного двору і хати.
Вони сумно брели і до себе дітей пригортали...
Відчували, що ворог їх буде жорстоко карати,
Бо загін партизанський таємно вони годували.

Чув і Мокій, як вранці гукали німецькі солдати.
До сусіда побіг: «Німці! Нам небезпечно лишатись.
Треба йти за село і полями до лісу тікати.
Будем тихо садками, ярками туди добиратись...»

На сади ліг туман, що вночі у полях примостився.
Крізь туман долітало: гриміли в селі автомати...
Вони бігли. Та Мокій зненацька в садку зупинився.
Каже: «Друже, біжи! А я мушу вернуться до хати!»

«Там лишився «Кобзар». Свята книга моєї родини,
Її знищити можуть кати, підпалити, порвати...
Не віддам ворогам на поталу. Хай краще загину!
Проберусь обережно садком, візьму книгу і — з хати».

Мокій книжку схопив, — та назад не вернувся
глухоманню.

Побіг стежкою, що вторували до поля селяни...
Ось уже і жита... Раптом — постріл в хвилину останню...
Поле вкрило героя, що впав з «Кобзарем», — колосками.

А в цей час селян в церкві і в школі усіх зачинили.
Оточили їх з лютими псами фашистські солдати...
І з живими людьми та малими дітьми підпалили —
Так кати озвірілі вчинили пекельну цю страту...

Вийшло сонце життя. Над загиблим селом піднялося...
Зацвіла знов земля! І нова народилась людина!
Там, де Мокій поліг з «Кобзарем», — шумить
в полі колосся...
Зійшли думи Тарасові — вільна його Україна!



У житті і в серці

Ще в дитинстві, давно
Як мене розмовляти навчали, —
Статуетка стояла
В кімнатці, де я виростав.
— «Дідуся називають Тарас!», —
Мені мати казала.
Я за нею повторно,
Як умів, це ім'я промовляв.
Як той юний дубок
Із роками я став виростати...
Ось до школи пішов...
Ось я в руки узяв Букваря...
І тоді в ньому я
Вперше зміг по складах прочитати
Мені рідне з дитинства,
Як і пісня, ім'я Кобзаря.
Це ім'я назавжди
У житті і у серці із нами.
Його в праці й борні
Підіймали, мов стяг, до висот.
Бо злилось навіки
Це ім'я із людськими думками:
Українська держава!
Рідна мова!
Наш вільний народ!





В. Войтович. «Світе тихий, світе ясний...». 1992

Про подвиг козаків повідав...

Восени 1846 року Т.Г. Шевченко, мандруючи по історичних місцях Волині, побував на території сучасної Рівненщини, зокрема в селах Пляшева та Острів Радивилівського району Рівненської області, де пролягло колишнє поле битви між козацькими та польськими військами, відоме в історії визвольної боротьби українського народу як битва під Берестечком у червні 1651 року. Пізніше, перебуваючи на засланні в Кос-Аралі, поет написав вірш «Ой, чого ти почорніло, зелене поле?», присвячений цій героїчній події. Згодом вірш на Україні став піснею, яка співається і до нині.

Іду по травах. Бачу як довкола
Сьогодні зелєніє древнє поле.
Колись Шевченко поле це відвідав, —
Про подвиг мужніх козаків повідав.
...Він довго йшов. Долав круті дороги,
До місця добираючись святого.
Ось Берестечко. Ген там — за рікою
Тарас побачив грізне поле бою...
Оглянув трави. Серце защемило...
Йому здалось, що поле почорніло...
А квіти польові заголосили:
Це кров тече із братської могили.
Тут козакі на смерть в бою стояли,
За Україну голови поклали...
...Згадав Тарас на чужині в неволі,
Як побував на історичнім полі.
І в засланні чудовий вірш складає,
Що піснею тужливою лунає.
Цей вірш крізь перешкоди і кордони,
Немов лелека, прилетів додому.

Як пісня вперше лине на Волині, —
Тепер співають всі на Україні.
Борців за волю наш народ шанує,
Земля, де кров їх пролилась, — квітує!

Ви дали мені силу

*Мойй незабутній вчительці
Острозької середньої школи № 1 на Рівненщині
Тетяні Олександрівні Папашиці*

Я прийшов хлопчаком невгамовним,
Очі ледь із-за парти видніли...
Ви навчили мене рідній мові,
І творити, і жити навчили.
Ви дали мені силу натхненну,
І до книги любов незрадливу.
Я почув від вас Лесине ймення,
Кобзаря слово гнівно-сміливе.
Двері в світ багатьом ви відкрили...
Вийшов я з ними шлях свій долати,
І не схибив з дороги, — бо вчили
Ви нас мужньо за правду стояти.



Два портрети

*В історичній Острозькій фортеці, яку називають
багатою Богдана Хмельницького, через браму якої він
в зі своїм військом до Острога, — нині міститься
музей історії книги та друкарства. В ньому
експонуються книги, видані в 17, 18 та 19 століттях
в Росії та Україні. Зокрема, — книги Т.Г. Шевченка
та О.С. Пушкіна, чия творчість і життя пов'язані
із нашим Волинським краєм, із Рівненщиною.*

В нашій хаті, у родиннім колі,
Два портрети на стіні висять...
Чути їм, як хліб дзвенить у полі,
Як ракети до зірок летять.

Знаю, хто на тих портретах змалку, —
Нам колись їх дід подарував.
Виробив для кожного я рамку,
І квітки на ній намалював.

Дивляться вони на нас щоднини,
Погляд теплий зігріває нас, —
Пушкін, що став близьким Україні,
І великий наш співець Тарас.

Пушкін народився у Росії.
А Шевченко — на моїй землі.
Та в серцях жили одні надії,
Радощі, і думи, і жалі.

Вчать вони і гніт, і зло карати,
Волю нашу й правду боронить...
Мов брати, — живуть у нашій хаті,
Де їх мрія, пісня їх бринить!

Розділ II



Георгій Сербін
**КРАЙ, ЯКИЙ ВІН
ПОБАЧИВ І ПОЛЮБИВ**
(поезії)

Шуміли сосни...

У роки війни проти гітлерівських загарбників на Рівненщині героїчно боролась низка партизанських загонів, які гордо носили славне ім'я Тараса Шевченка, зокрема, такі загони діяли у Дубровицькому, Сарненському, Костопільському, Острозькому та інших районах нашого краю.

Шуміли сосни над Горинь-рікою,
Туман високі береги сховав...
Йшли партизани стежкою-росою,
На бій загін сміливо вирушав.

Ніч запалала вибухами бою,
Загін відважно ворога громив.
Міст зруйнував він над Горинь-рікою
І гарнізон німецький потопив.

Зійшов світанок над Горинь-рікою,
Вітрець в останнє до грудей припав...
І двадцяти ще не було герою,
Як він на рідних берегах упав.

Застигли сосни вартою сумною,
Зоря червоний килим простягла...
Його сховала над Горинь-рікою,
Де партизанська стежка пролягла.

Земля священна, квітами-травою
Ти бережеш героїв вічні сни.
Шумлять і плачуть над Горинь-рікою
Високі сосни голками-слізьми.

Їй вклоняюся я

Рідній Острозькій школі

Рідний дім — моя школа на древній Волині...
Вона світлими вікнами дивиться в світ.
Мене гріли теплом її добрі, її мудрі стіни,
Їй вклоняюся я, за життя даю звіт...
Я пішов у життя, як сини її й дочки,
Не шукаючи броду, відомих стежин.
І не раз була мокра від поту сорочка,
Бо нелегко дорогу долать до вершин.
Ми долали її — і міцнішали крила.
В сині далі вела твоя юнь кораблі,
І нові сторінки у науці відкрила,
І плекала хліба на священній землі.
Як давно з твоїх стін вийшли ми на дорогу.
Скроні іній сріблястий у декого вкрив.
Та коли до твого ми приходим порогу, —
У душі знову б'ється юнацький порив...
Вічні — рідна земля, воля, правда і праця,
І до тебе любов, Україна моя, —
Вона в кожному серці твого вихованця, —
І за це тобі, школо, вклоняюся я.



Де б я не бував...

Де б я не бував,
Та не забував
Рідний свій дім.
Синь річок, озер,
Спів беріз-сестер
В серці моїм.

Гей Горині хвиля,
Мов струна бринить.
Край Волинський милий
Серце полонить.

На оцій землі
Разом ми зросли,
Друзі, брати.
В цім краю знайшов
Щастя і любов
Я назавжди.

Гей Горині хвиля,
Мов струна бринить.
Край Волинський милий
Серце полонить.

Як поля, ліси
Сповнена краси
Любов моя.
Хай мій край цвіте,
Поруч вірно йде
Кохана.

Гей Горині хвиля,
Мов струна бринить.
Край Волинський милий
Серце полонить.



В. Войтович. «Світлий мій, Боже...». 1992

Нуртує кров

Коли тебе згадую, рідна сестра, —
Мене кличе море й висока гора, —
І древня фортеця на ній — Аккерман,
Яку обмиває широкий лиман...
З'єдналися море й лиман, як брати, —
Там в Білому місті сестра жде завжди.
Вклоняюсь озерам, волинським лісам,
І лину назустріч я теплим вітрам...
Дивлюсь я на хвилі казковий прибій,
І бачу як сонце сріблиться у ній.
У море пірнаю — і в мить ожива
У м'язах притомлених сила нова.
Нуртує розбурхана хвилею кров,
І ллється, мов сік у весняних дібров.
Виходжу на берег і падаю ниць,
А потім до сонця горнущь горілиць,
Яке мене ніжним теплом огорта...
З'єдналися моря і сонця уста.
У їх поцілунку цілющій зника
Біль смутку у серці і втома в руках...
Назад повертаюсь у древні ліси.
І думаю: скільки у нас є краси, —
І гори, й моря, і ліси, і поля —
Свята українська квітуча земля.
Моя мила сестро, вона нас єдна,
Вона наша мати, вона в нас одна!



Як буяла тоді весна

Анні. 9 травня 1946р. м. Остроз

Як буяла тоді весна
У травневім бузковім цвіті.
Рік минув, як скінчилась війна,
І ми щастям були зігріті.

Невеличкий районний клуб...
Серед в залі дівчат присутніх
Я відчув твою усмішку губ,
Твою ніжність в простенькій сукні.

Вальс в обіймах своїх кружляв
І не міг нас обох спинити...
І ніхто з нас в той вечір не знав,
Що для нас настав час любити...

Ми зустрілися по війні
Доля нас навіки з'єднала...
Вона різні складала пісні, —
Та ми з травнем жили і кохали.

Лелеки

Кажуть, щастя приносять лелеки, —
Там, де гнізда свої намостили...
У яких би країнах далеких
Не були, а в свою прилетіли...
Із небес різні землі їм видно, —
Та найкращою є Волинь рідна!

Над Горинню

Грається зранку Горинь з вітерцем,
В променях сонця виблискують роси,
М'ятою пахне, п'янким чебрецем,
Ген, вдалині, золотяться покоси.

Хвилька ласкава цілує пісок,
Ніжно його обійма, мов кохана.
Берегом йду, ледве стримую крок.
Квітів волинських напій п'ю духмяний.

Кожну стеблинку, травинку полів,
Гілку верби і найменшу піщину, —
Я ще з дитинства це все полюбив,
В серці ношу, як свою Батьківщину.

Уклін від сина

У сорочці я щасливий,
Певно, народився,
Бо під сонцем українським
Виріс і розвився.

Гей, Волинь, моя ти вільна,
Гей, озера сині,
Гей, ліси мої і ниви,
Вам уклін від сина.

Разом з вами я радію,
З вами я співаю.
Рідну матір Україну
В піснях прославляю.

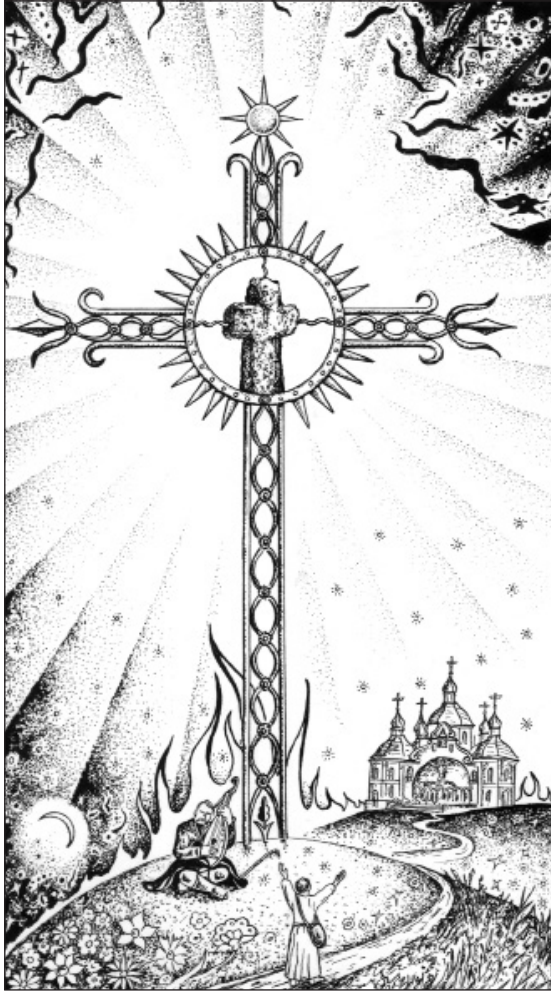


В. Войтович. «Думи мої, думи мої...». 1992



В. Войтович. Скорбота. 1987

Розділ III



ВАЛЕРІЙ ВОЙТОВИЧ
БЕРЕСТЕЦЬКІ ВИТОКИ
(спогади, акварелі)

РАЗОМ З ТАРАСОМ

Минуло понад три століття від часу Берестецької битви, а пам'ять про неї живе у народі. Про неї писали Микола Костомаров, Михайло Грушевський, Тарас Шевченко. Місце однієї з найбільших і найважливіших битв періоду Визвольної війни українського народу XVII століття завжди притягало увагу всіх, кому не байдужа доля народу, а події 1651 року постійно нагадували про себе місцевим жителям випадковими знахідками людських кісток і старої зброї, таємничістю зарослого вже травою колишнього болотного ставу, на якому у темні осінні ночі блукали болотні вогники, кам'яними хрестами в урочищі Монастирщина, загадковою глибиною болотного озерця — Козакової ями, де, згідно з усними переказами, загинув останній із 300-т відважний козак. Розповідають люди й про скарби, закопані в лозах під Берестечком, і про бочку золота, затоплену в озері, і про душі козацькі, що блукають над болотами...

16 червня 1990 року.

Поле Берестецької битви...

Такого ще не бачив світ! Тисячі синьо-жовтих прапорів у блакитнім небі України! Хай назавжди розступиться морок вікового блуду і безчестя. Многії, многії літа тобі Ненько, твоїм майбутнім дітям та онукам! Хай вічно зоріє золотoverхими куполами майбутній Храм Держави!

Ось назви художніх робіт, які виставив я у День Героїв Берестецької битви: «Гомери України» — 13 робіт, «Козацькі Могили», «Ще не вмерла Україна» «Марія-Україна», «Христос на Україні», «Янгол», «Україна 33 рік», «Себастьян України», «Іван Богун», «Петро Калнишевський», «Небо України», «Реквієм», «Українка», «Моя Україна», «Травичка», «Зрілість», три портрети Тараса Шевченка («Молодий Тарас», «Пекло», «Заборонено писати і малювати»), «18 червня 1989 р.» (День Героїв), «Мати Україна», «Автопортрет з перевернутим Пікассо», «Боже, врятуй Україну», «Запроданці».



*В. Войтович. Іван Богун. 1989. Акварель.
Місцезнаходження невідоме*

Пригадалося, як одного осіннього вечора прийшла мені ідея намалювати Тараса. Впродовж багатьох ночей працював над «портретами Шевченка». Саме тоді задумав відтворити біографію поета за допомогою графіки. А щоб то втілилося у життя — вирішено було намалювати його автопортрети із своїми думками про тернисте життя Кобзаря. Приміром, дивлячись на «Автопортрет зі свічкою» 1860 року, на якому Тарас зобразив себе молодим, тоді наважився намалювати, зокрема, саму думку поета саме в ту мить, коли він надумав зобразити себе молодим. Народжувався перший портрет Тараса...

Насамперед, Тарас Шевченко людина, що зуміла піднятися над усіма! То ж сталася велика відповідальність: як зуміти творчо подати автопортрети українського генія?

...Зроблено уже п'ять малюнків і всі вони дивляться на художника, які мовчки промовляють до нього. Ці автопортрети ні на мить не відпускають від себе. Знову день, і знову ніч...

Щасливий думкою, що коли закінчу малювати, то до кожного портрета зроблю ще дві-три ілюстрації до «Кобзаря». Таким чином шана Тараса буде сповна.

...Дев'ять портретів — і життя Кобзаря — дивляться із малюнків. Й насправді Тарас Шевченко — Бог-Отець для народу, Бог-Дух і Бог-Син. Мудрість Отця: приклад стійкості для молодого покоління, мужність і безмежна творчість для думки — це все Тарас. Яке життя вогненне, скільки праці і думок у його мистецтві, і яка любов до свого народу! Це приклад для всіх нас, як зуміти й надалі зберегти священну спадщину. Й пам'ять її, щоб діти й онуки нас не забували. Житимемо краще, якщо будемо ріднитися з життям поета. І чим далі в життя —



В. Войтович. Остан Вересай. 1994

то все більше стає зрозуміло, що творити потрібно чесно, щоб кожен день був твій і щоб не розхлюпувалися святі краплі життя.

16 червня 1990 року. Поле Берестецької битви...

...Усе таке пам'ятне! Підходили до робіт художника, на яких намальований Тарас, дітки, цілували їх немов ікони. Душа поривалася із тіла, линула до людей, хотілося бігти за ними, кожному вклонитися до землі. Неможливо переказати... То треба було бачити, як майорять у Небі України тисячі синьо-жовтих прапорів!

Батьки, матері, їх діти, священики, молоді хлопці з дівчатами підходили до картин — всі про одне говорять: вільна, соборна Україна уже не за горами.

І тоді подумалося, душа прагне волі, волі, волі! Ненька-Україна дихає на повні груди: усміхається до своїх Тарасів. Незабутній про-світлений день!

— Я коли вперше побачила ці картини, спати не могла, — сказала одна пані.

Та чи можна назвати виставкою мої роботи? Однак я щасливий, бо де ще можна знайти в один день таку багатотисячну аудиторію? Про таке лише мріяти може художник.

Безперечно, Україна піднялася з колін. Стрепенулася, дихнула вільно на повні груди. Сонце у Небі теж усміхнулося. Радісно всім! Тільки спраглою душею можна обійняти це велике свято.

І тоді надумалось, ненька, яка породила Тараса Шевченка, пророка землі України-Руси, не є гірша за матір Ісуса й Мойсея, Іоанна й Луки, Авраама... Так само вона народжена у променях животворного Сонця...

Після виставки картин на Козацьких могилах мені пригадалося Запоріжжя, куди долинули мої Берестецькі витоки.



В. Войтович. Останній гетьман козацтва Петро Калнишевський. 1989. Акварель. Місцезнаходження невідоме

Червень 1991 року.

На могилі Івана Сірка теж свято. Чудне марево синьо-жовтих прапорів. Їх тисячі. Здається, з безхмарного святилища Неба-України летиться полум'яними зливами світотворче світло.

У Капулівці день був неймовірно спекотним. Людей тьма-тьмуща... На узбіччі ґрунтової доріжки, неподалік могили легендарного кошового, я порозкладавав свої картини. Біля них й портрети Тараса Шевченка... А там — найбільша курява! Душа боліла, що так з ними чиню, та все ж заспокоювався, що це не проста пилюка, — бо людська, свята. Уже вдруге після Козацьких Могил у такий спосіб освячуються роботи.

— Художник! Ви знаєте чому течуть сльози у нас, глядачів Ваших картин??? Неможливо відірвати очей!!! Чому Ваші дорогоцінні картини лежать у придорожній пилюці?! Їм місце у спеціальному приміщенні! Нема навіть слів для висловлення захоплення! Слава Вільній Україні! — захоплено каже пані Мирослава.



В. Войтович. Присвята І з'їзду НРУ. 1989



Козацькі Могили. 1989



Ще не вмерла Україна. 1990



Мати Україна. 1990



Україна в огні. 1991



Автопортрет з перевернутим Пікассо. 1988



Марія. 1988



Марія-Україна. 1989



Покрова Богородиці. 1988



Вишиванка. 1991



Петро I — кат українського народу. 1990



Українка. 1989



Зрілість. 1989



Небо України. 1989



Реквієм. 1989



Себастьян України. 1989



Запроданці. 1989



Христос на Україні. 1989



Молитва за Україну. 1990

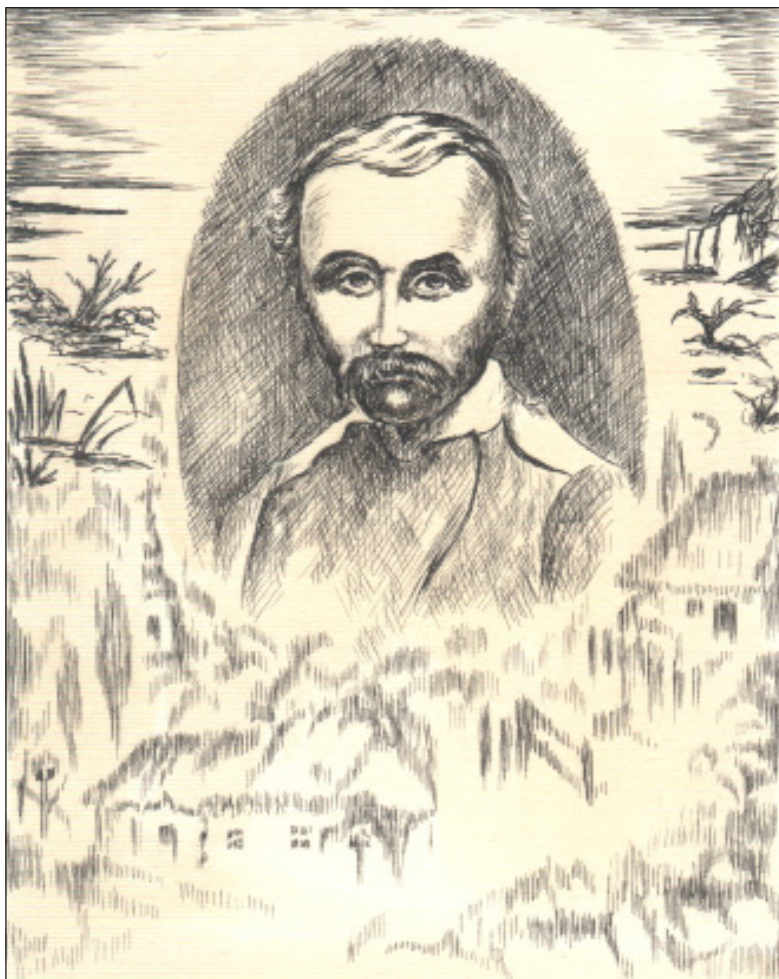


Козак Мамай. 1990



Янгол України. 1992

Розділ IV



ВАЛЕРІЙ ВОЙТОВИЧ

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ АВТОПОРТРЕТИ
(акварелі)



«Перейдена межа». Автопортрет 1840 року. 1987



«Творчість». Автопортрет 1843 року. 1987



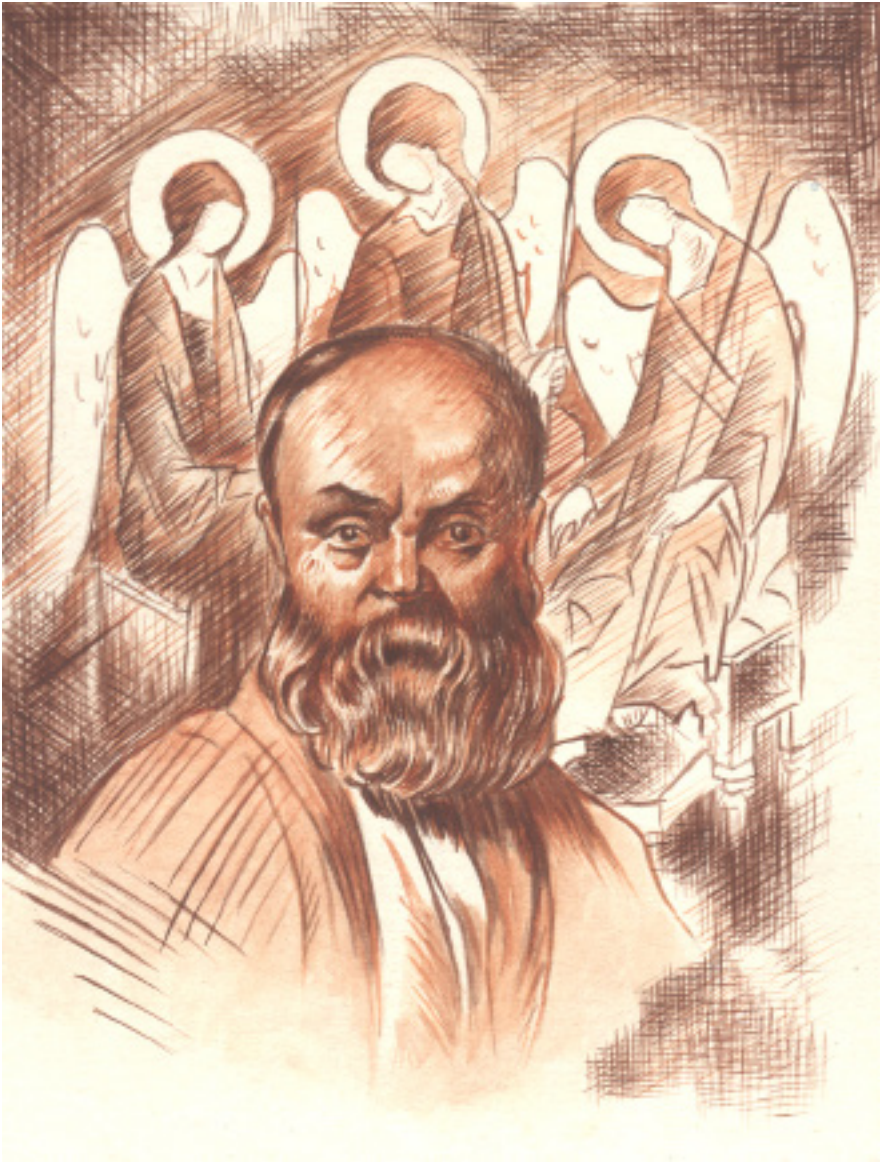
«На Україну». Автопортрет 1845 року. 1987



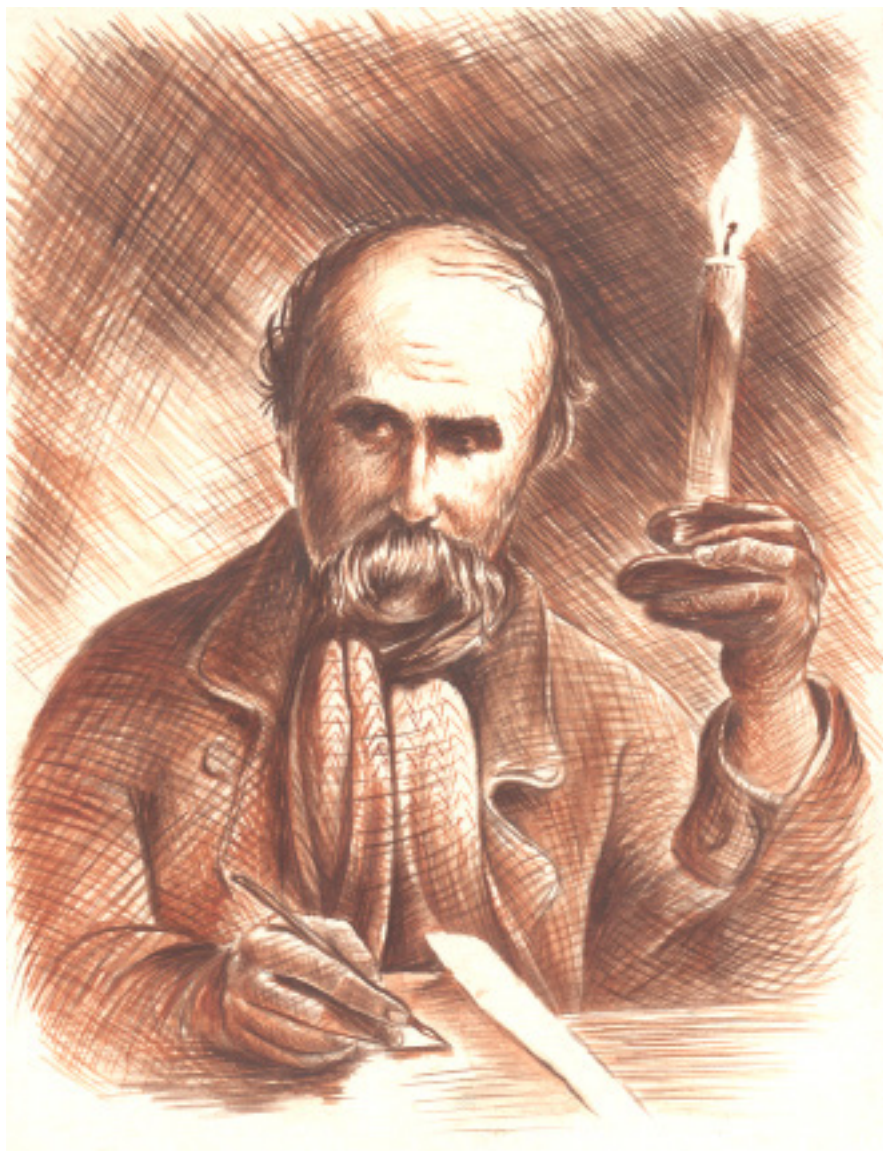
*«Заборонено писати і малювати».
Автопортрет 1847 року. 1987*



*«Пекло».
Автопортрет 1851 року. 1987*



*«Бог-Отець для народу, Бог-Дух і Бог-Син».
Каторжний автопортрет 1858 року. 1987*



«Спомин про молоді роки». Автопортрет 1860 року. 1987



«Автопортрет зі свічкою». Автопортрет 1860 року. 1987



«Останній автопортрет». 1861 рік. 1987

Слово про творчість авторів видання

Войтович Валерій Миколайович — художник, письменник, дослідник української міфології, краєзнавець.

Він є автором понад двох десятків монографій, збірників, словників, посібників, досліджень, альбомів живописних і графічних малюнків та інших наукових, літературно-художніх видань. Зокрема:

Молитва до Дажбога. — Рівне : Оріана, 1995. — 96 с. : іл.;

Український гороскоп. — Рівне : Оріана, 1995. — 64 с. : іл.;

Українська міфологія. — К. : Либідь, 2002 (2005, 2012). — 664 с. : іл.;

Сокіл-Род. Легенди та міфи стародавньої України. — Рівне : Оріана, 1997. — 332 с. : іл.;

Міфи та легенди давньої України. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2005 (2008, 2009, 2010, 2011). — 392 с. : іл.;

Антологія українського міфу: Етіологічні, космогонічні, антропогонічні, теогонічні, солярні, лунарні, астральні, календарні, історичні міфи. У 3 т. — Т. 1. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2006. — 912 с. : іл.;

Антологія українського міфу : Тотемічні міфи. У 3 т. — Т. 2. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2006. — 608 с. : іл.;

Антологія українського міфу: Потоїбиччя. У 3 т. — Т. 3. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2007. — 848 с. : іл.;

Генеалогія богів давньої України. — Рівне : Видавець В. Войтович, 2007. — 556 с. : іл.;

Коляда. Дитячі щедрівки, колядки та засівалки. — Рівне : Видавець В. Войтович, 2007. — 224 с. : іл.;

Амазонка. Богиня-Діва-Воїн. — Рівне : Видавець В. Войтович, 2008. — 924 с. : 258 кольорових ілюстрацій;

На добраніч діти. Коліскові пісні та заклички / Упоряд., передмова В. Войтовича. — Рівне : Видавець В. Войтович, 2010. — 176 с.;

Степань моя мила. Дослідження, спогади, документи. — Рівне : Видавець В. Войтович, 2009. — 578 с. : іл.;

Степанський край. Історія та культура. — Рівне: Видавець : Валерій Войтович, 2010. — 656 с. : іл.;

Пересопниця. Рівненський край: історія та культура. — Рівне : Видавець В. Войтович, 2011. — 816 с. : іл.;

Томаш Оскар Сосновський. Скульптура класицизму. — Рівне : Видавець В. Войтович, 2015. — 300 с. : іл.;

Українське міфологієзнавство. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2016. — 230 с. : іл.

Популярна українська міфологія : У 2 кн.— Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2016. — Кн. 1. — 600 с. : іл. ; Кн. 2. — 648 с. : іл.

Сербін Георгій Павлович — публіцист, краєзнавець, поет.

Він є автором понад двадцяти публіцистичних, історико-краєзнавчих книг, повістей, поетичних збірок, літературних і творчих портретів митців та інших видань. Зокрема:

Ровенщина. Історико-краєзнавчий нарис. — Львів : Каменяр, 1970. — 248 с. : іл.;

Ровно. Історико-краєзнавчий нарис. — Львів : Каменяр, 1977. — 60 с. : іл.;

Ровенщина туристська. Краєзнавчий нарис. — Львів : Каменяр, 1980. — 166 с. : іл.;

На крутизні часу. Документальна повість. — Львів : Каменяр, 1981. — 138 с. : іл.;

Ровенщина. Історико-краєзнавчий нарис. — Київ : Товариство Україна, 1983. — 48 с. : іл.;

Ровно. Історико-краєзнавчий нарис. — Львів : Каменяр, 1989. — 134 с. : іл.;

Іду на побачення. Збірник поезій. — Рівне : Принт Хауз, 1999. — 136 с. : іл.;

Петро Красюк. Літературний портрет. — Рівне : Азалія, 2001. — 34 с. : іл.;

Галина Топоровська. Творчий портрет. — Рівне : Волинські обереги, 2003. — 106 с. : іл.;

Анатолій Андрухов. Творчий портрет. — Рівне : Рівненська друкарня, 2005. — 96 с. : іл.;

Бриняць Горині хвилі. Збірка поезій. — Рівне : Волинські обереги, 2006. — 92 с. : іл.;

Картаті штани з Америки. Мемуари. — Рівне : Волинські обереги, 2011. — 200 с. : іл.;

Валерій Войтович — художник земних і космічних світил. Творчий портрет. — Луцьк : Твердиня, 2012. — 96 с. : іл.

ЗМІСТ

Микола Тимчак. Квітка у вінку пам'яті.....3

Розділ I

Георгій Сербін. Згадав свою Волинь святу (нарис, поезії).....5	
Волинськими шляхами.....6	
Він стоїть, мов живий.....18	
Тарас малює Острозький замок.....19	
Вічне джерело.....20	
Мокій Великий і «Кобзар».....22	
У житті і в серці.....24	
Про подвиг козаків повідав.....26	
Ви дали мені силу.....27	
Два портрети.....28	

Розділ II

Георгій Сербін. Край, який він побачив і полюбив (поезії).....29	
Шуміли сосни.....30	
Їй вклонюся я.....31	
Де б я не бував.....32	
Нуртує кров.....34	
Як буяла тоді весна.....35	
Лелеки.....35	
Над Горинню.....36	
Уклін від сина.....36	

Розділ III

Валерій Войтович. Берестецькі витоки (спогади, аквалелі).....39	
Разом з Тарасом.....40	
Присвята І з'їзду НРУ.....44	
Козацькі Могили.....45	
Щеневерла Україна.....46	
Мати Україна.....47	
Україна в огні.....48	
Автопортрет з перевернутим Пікассо.....49	
Марія.....50	
Марія-Україна.....51	
Покрова Богородиці.....52	
Вишиванка.....53	

Петро I — кат українського народу.....	54
Українка.....	55
Зрілість.....	56
Небо України.....	57
Реквієм.....	58
Себастьян України.....	59
Запроданці.....	60
Христос на Україні.....	61
Молитва за Україну.....	62
Козак Мамай.....	63
Янгол України.....	64

Розділ IV

<i>Валерій Войтович</i> . Шевченківські автопортрети (акварелі).....	65
«Перейдена межа». Автопортрет 1840 року.....	66
«Творчість». Автопортрет 1843 року.....	67
«На Україну». Автопортрет 1845 року.....	68
«Заборонено писати і малювати».	
Автопортрет 1847 року.....	69
«Пекло». Автопортрет 1851 року.....	70
«Бог-Отець для народу, Бог-Дух і Бог-Син».	
Каторжний автопортрет 1858 року.....	71
«Спомин про молоді роки». Автопортрет 1860 року.....	72
«Автопортрет зі свічкою». Автопортрет 1860 року.....	73
«Останній автопортрет». 1861 рік.....	74
Слово про творчість авторів видання.....	75



Літературно-мистецьке видання

ВОЙТОВИЧ Валерій Миколайович
СЕРБІН Георгій Павлович

НЕЗГАСНА ТАРАСОВА СВІЧА

Редактор Анна Чеберяк
Художнє оформлення Валерія ВОЙТОВИЧА

Підписано до друку 23.09.2016. Формат 60x84 1/16.
Друк офсетний.
Гарнітура Міньон Про. Ум.-друк. арк. (вкл.)
Видавець Валерій ВОЙТОВИЧ
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Держреєстру видавців № 2708, серія ДК від 30.11.2006 р.
e-mail: mifvoy@ukr.net
www.mif-val.rv.ua
тел. 096 5494 237

Видруковано ПП Дятлик М. С.
35304, Рівненська область, Рівненський район,
с. Корнин, вул. Центральна, 58; тел. (0362)205337

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 11 від 12.06.2002 р.

Валерій ВОЙТОВИЧ
Георгій СЕРБІН



НЕЗГАСНА ТАРАСОВА СВІЧА